

Slovo k povzbuzení na čtvrtek 9. dubna 2020, na Zelený čtvrtek...
Biblická čtení: Ex 12,1-8.11-14; Ž 116; 1Kor 11,23-26; Jan 13,1-15

Milé sestry, milí bratři,

dnešním večerem začíná Velikonoční triduum. Jako všechno už skoro celý měsíc, je i dnešek v mnohém jiný. I v tom, že nejsou veřejné bohoslužby. Dopoledne není v katedrále obvyklá mše svatá se svěcením olejů (ta se v naší arcidiecézi přesunula na čtvrtek před Letnicemi, dále Bůh) a velká večerní mše svatá na památku poslední večeře Páně (*In coena Domini*) je dnes slavena kněžími jen v soukromí, nanejvýš v nepatrném kroužku věřících. Přesto Zelený čtvrtek dnes je, i celé nadcházející Triduum bude, a Bohu díky za to. Velikonoce totiž nejsou jako jiné svátky, které by šlo (třeba i jako dopolední *missu chrismatis*) přeložit. Velikonoce jsou od raných dob církve slaveny jednou ročně (v návaznosti na čas slavení Velikonoc židovských) právě v tomto termínu, Zmrtvýchvstání Páně je vždy první neděle po prvním jarním úplňku, Triduum dva dny a jeden večer (ten dnešní) před tím.

Naprostá většina věřících je proto dnes – stejně asi jako v následujících třech dnech – duchovně odkázaná především na četbu slova Božího, domácí bohoslužbu, na různé on-line přenosy velikonočních obřadů a hlavně na vlastní modlitbu. Svátosti, které jsou a zůstanou nejjedinečnější z Kristových přítomností, je možné přijmout jen individuálně, například v těch kostelech, které zůstaly otevřené (a na výzvu našich biskupů by měly být v tyto dny nějak otevřené všechny, aspoň všechny farní).

Je to pro nás bolestivé, ale možná právě nemožnost Triduum prožít plně liturgicky nám jednou provždy ukáže jedinečnou hodnotu bohoslužeb, které nás svým posvátným děním vtahují do událostí samých. Nejen těch velikonočních, které jedinečným způsobem tajemně a reálně zpřítomňují Kristovu poslední večeři, pašije, smrt, sestoupení mezi mrtvé, zmrtvýchvstání a zjevení se ženám a učedníkům, ale bohoslužeb všech. Neboť zejména mše svaté, zvláště ty nedělní, jsou vždy „Velikonoce v malém“. Možná příště už nám ani na mysl nepřijde je vynechat...

Přesto všechno zkusme dnes prožít pozhnaně to, čím Zelený čtvrtek vždycky je: památkou ustanovení eucharistie („toto je moje tělo, toto je kalich mé krve“), výsostným momentem ustanovení svátostného kněžství („to číňte na mou památku“), dnem mytí nohou („dal jsem vám příklad, i vy máte jeden druhému nohy umývat“) a modlitbou v Getsemanské zahradě („bděte a modlete se spolu se mnou, abyste nepřišli do pokušení“).

Všechny tyto momenty jsou důležité a my si je máme i letos připomenout: eucharistii třeba tím, že ji v kostele individuálně přijmeme, máme-li tu možnost, anebo vykonáme to, co se nazývá „duchovním přijímáním“. Kněžství třeba tím, že si nemožností si vykonat obřady doma sami uvědomíme, jak pro zvláště pro vysluhování svátostí je prostřednická role služebného kněžství důležitá (a třeba se za kněze a nová kněžská povolání pomodlíme). Modlitbu v Getsemanech vlastní modlitbou bdění.

Můžeme ale prožít i mytí nohou. Tento obřad, který je ostatně nepovinný i jindy, je podle římských liturgických instrukcí pro slavení Tridua v nynějším nouzovém stavu vynechán zcela. Proto mýt nohy jeden druhému fyzicky dnes asi skutečně nemusíme. Přesto v evangeliu se o něm čte a do Zeleného čtvrtka bytostně patří. Nejen tím, že mytím nohou apoštolům Kristus fakticky završil poslední večeři, ale především tím, co všechno tento hluboký Kristův čin znamená, co symbolizuje. Navíc nám dal příklad, který máme následovat.

Pán Ježíš i v mytí nohou totiž jakoby shrnul vše, co nastane. Ne zcela nepodobně tomu, jako vše jedinečně shrnul do eucharistie, smlouvy nové a věčné, památky jeho samého, zpřítomnění jeho následné páteční smrti a nedělního zmrtvýchvstání. Ostatně je výmluvné, že evangelisté se v tom krásně doplnili: synoptici (Matouš, Marek a Lukáš) podávají zprávu o průběhu poslední večeře jakožto ustanovení eucharistie, Jan zase o mytí nohou (a řeči na rozloučenou) poté.

Nohy jsou něčím, co spojuje člověka se světem. Nesou na sobě celou životní cestu člověka, jeho historii, na nohách vše nějak ulpí, každá cesta člověka a prostředí, jímž šel, zanechají na nich nějakou stopu. Způsob chůze zase vyjadřuje člověkovu osobnost, podle toho, jak kráčíme, se také pozná, jací jsme. Nohy nás mohou nést dobrým směrem, nohy nám dávají zabloudit, nohy běží pomoci, nohy umí druhého také surově nakopnout, nohy jsou schopny pracovat, anebo také něco či někoho zašlápnout, zničit. Nohy k člověku patří, nohy ho vyjadřují...

Proto umýt nohy znamená odpustit, umýt nohy znamená uschopnit k novému životu. Proto stačí umýt nohy a člověk je čistý, proto Kristus v předvečer svých Velikonoc umyl apoštolům jen nohy a tímto svým činem předznamenal vše následné, celé Velikonoce.

Jestliže Velikonoce – narozdíl od samotného vtělení, od Vánoc, které by, jak můžeme doufat, nastalo, i kdyby byl člověk nezhřešil – nastaly kvůli hříchu člověka, kvůli nutnosti odpuštění hříchů, je to především odpuštění, které můžeme v mytí nohou jako skryté číst. Odpuštění a vzkříšení, osvobození k novému běhu životem, k dobré životní cestě.

A jestliže Kristus nám přikazuje, abychom jeden druhému nohy umývali, můžeme v tom číst také výzvu, přikázání jeden druhému odpouštět. To totiž, aspoň částečně, v naší moci je...

Obřad mytí nohou je letos v době pandemie z obřadu Zeleného čtvrtku vypuštěn římským rozhodnutím v celé katolické církvi. Z praktického důvodu, aby se umenšil kontakt mezi osobami a obřady se neprodlužovaly. Ale možná v tom můžeme číst mnohem víc, znamení. Že právě mytí nohou, odpuštění jeden druhému – zvláště odpuštění starých vin či dlouho se vlekcoucích sporů, umytí pout neodpuštění a dání možnosti svobodně nově vyjít – je tím „obřadem“, který máme vykonat my všichni, a to mimo liturgický rámec. Třeba ale i v rámci našich domácích bohoslužeb. Ne však symbolickým gestem (to je právě letos vynecháno), ale reálným odpuštěním, mezilidským odpuštěním, jeden druhému, navzájem. To opravdu můžeme vykonat jen sami, právě bez kněžského prostředníka.

Zelený čtvrtek je sice letos nebývale chudší, ale naším vzájemných dosud nebývalým odpuštěním se může nebývale obohatit. A je dobré se o ně skutečně pokusit, už třeba proto, že se příštího Zeleného čtvrtku nemusíme všichni dožít...